

Laodicea – Háromas szám

Mik a szabályok?

Jeff Pippenger

2023-08-30

„Magunknak kell tudnunk, mi alkotja a kereszténységet, mi az igazság, mi az a hit, amelyet átvettünk, mik a bibliai szabályok — azok a szabályok, amelyeket a legfőbb tekintély adott nekünk.” The 1888 Materials, 403.

A Future for America több éven át rámutatott arra, hogy a Jelenések könyvének hét gyülekezete nemcsak a modern Izráel történelmét jelképezi az apostolok korától a világ végéig, hanem a hét gyülekezet az ősi Izráelt is jelképezi Mózes idejétől István megkövezéséig. Az adventizmus úttörői nem tanították ezt az igazságot, de megértették és alkalmazták azokat az elveket, amelyek ezt az igazságot megalapozzák. Jézus a kezdetből jelenti ki a véget, és az ősi Izráel a modern Izráelt jelképezi. Ezért minden olyan igazság, amely a modern Izráel prófétai jellemzőinek részét képezi, az ősi Izráelben is jelen volt.

A millerita történelem előtti időben a hét gyülekezetről vallott hagyományos keresztény nézet az volt, hogy azok a Kis-Ázsiában létező tényleges gyülekezeteket jelképezték János idejében. A hagyományos nézet azt is felismerte, hogy az egyes gyülekezeteknek szóló intés úgy is érthető, mint a keresztény történelem során különféle gyülekezeteknek adott sajátos tanács, továbbá hogy ugyanezek az intések és figyelmeztetések az egyes keresztényeknek is szólnak. Azt is felismerték, hogy a hét gyülekezet az egyháztörténelem hét korszakát jelképezi a tanítványok idejétől a világ végéig. Ezek a nézőpontok megelőzték a millerita történelmet. A hét gyülekezetre vonatkozó e négy felismerés, amelyek a William Miller előtti hagyományos nézetet alkották és alkotják, a Biblia „historicista” értelmezésén alapultak és alapulnak. Isten angyalai erre a módszertanra vezették rá William Millert.

„Ázsia hét gyülekezete Krisztus egyházának története annak hét alakjában, minden kanyarulatával és fordulatával, minden jólétében és nyomorúságában, az apostolok napjaitól fogva a világ végéig. A hét pecsét a föld hatalmainak és királyainak az egyházzal kapcsolatos cselekvéseinek története, valamint Isten népének ugyanazon idő alatt való oltalma. A hét trombita hét sajátos és súlyos ítélet története, amely a földre, vagyis a római birodalomra bocsátott. A hét pohár pedig a pápai Rómára bocsátott hét utolsó csapás. Ezek közé sok más esemény is vegyül, mellékfolyamokként szövődve beléjük, és betöltve a prófécia nagy folyamát, mígnem az egész az örökkévalóság óceánjába torkollik.”

„Számomra ez János prófeciájának terve a Jelenések könyvében. És annak az embernek, aki meg akarja érteni ezt a könyvet, alapos ismerettel kell bírnia Isten ígéjének más részeiről is. Az ebben a prófeciában használt jelképek és metaforák nincsenek mind ugyanebben megmagyarázva, hanem más prófétáknál kell őket megtalálni, és a Szentírás más szakaszaiban kell megmagyarázni. Ezért nyilvánvaló, hogy Isten az egész tanulmányozását rendelte el még ahhoz is, hogy annak bármely részéről világos ismeretre jussunk.” William Miller, Miller’s

White testvér egyetért a Miller által vallott „historicista” nézettel, és azt fenntartja, ugyanakkor mélyebb betekintést adott A jelenések könyvébe annál, mint ameddig Miller eljutott, mert Miller nem ismerte fel a szentélyt annak valódi mivoltában. Ő a szentélyt a földnek értette. White testvér felismerte, hogy amikor Jézus előadta az A jelenések könyvében ábrázolt jövődöléseket, Krisztus ezt mennyei Főpapként végzett szolgálatával összefüggésben tette.

Amikor János megfordul és meglátja Krisztust, Ő papi öltözetben jár a gyertyatartók között, és a gyertyatartók a szenthelyen vannak elhelyezve, tehát ez a mennybemenetele utáni történelemre vonatkozik, de még azelőttre, hogy 1844-ben belépett volna a Szentek Szentjébe. Miller nem érthette e valóság jelentőségét. Ugyanígy Tyndale, Luther vagy John Wycliffe, illetve a korai reformátorok egyike sem érthette volna azt. Az igazság progresszív, egyre fényesebben és még fényesebben ragyog a tökéletes napig.

„Az a nagy elv, amelyet Robinson és Roger Williams oly nemesen képviselt, hogy az igazság fokozatosan tárul fel, és hogy a keresztyéneknek készen kell állniuk elfogadni minden világosságot, amely Isten szent Igéjéből rájuk ragyoghat, utódaik szem elől tévesztették. Amerika protestáns egyházai — és Európa egyházai is —, amelyek oly nagy kiváltságban részesültek a reformáció áldásainak befogadásával, elmulasztottak előrehaladni a reform útján. Bár időről időre felkeltek néhány hűséges férfiak, hogy új igazságot hirdessenek és régóta dédelgetett tévelygéseket leleplezzenek, a többség, miként Krisztus napjaiban a zsidók vagy Luther idejében a pápisták, megelégedett azzal, hogy úgy higgyen, ahogyan atyái hittek, és úgy éljen, ahogyan ők éltek. Ezért a vallás ismét formassággá korcsosult; és azok a tévedések és babonák, amelyeket félretettek volna, ha az egyház továbbra is Isten Igéjének világosságában járt volna, megmaradtak és megbecsülésben részesültek. Így a reformáció ihlette szellem fokozatosan kihalt, mígnem a protestáns egyházakban csaknem akkora szükség támadt a reformra, mint a római egyházban Luther idejében. Ugyanaz a világiasság és lelki tompultság volt jelen, ugyanaz az emberek véleménye iránti tisztelet, és az emberi elméleteknek Isten Igéje tanításai helyébe állítása.” A nagy küzdelem, 297.

Ha nem ismerjük fel azt a tényt, hogy az igazság a történelem során fokozatosan bontakozik ki, akkor e végső nemzedék bármely új világosságának jelentőségét nagyon is lehetetlen lesz felismerni. Mihelyt valaki megszűnik megérteni az „igazság” fokozatos természetét, önkéntelenül is a hagyományokra, szokásokra és a bukott emberi vezetésre kezd támaszkodni.

A Miller által alkalmazott módszertan olyan útjelző, amely végighúzódik az egész prófétai vonalon, és tanúságot tesz a bibliai igazság fejlődéséről, amely az apostolokkal kezdődött. Ám a Miller által jelképezett útjelzőben olyan kezdetet találunk, amely a végén megköveteli a maga megfelelő párját. E valóságokat a legtöbbször soha nem értik meg, de nem így Sátán.

Sátán a mennyben történt lázadásától fogva ellenállt az igazságnak és annak kibontakozásának. Amikor a történelemben elérkezett az a pont, hogy a reformátorok kezdtek világosan megérteni, miként kell tanulmányozni a Bibliát, Sátán azt tette, amit mindig is tesz: hamisítványokat vezetett be. Munkájának ama történelmi bizonyítéka, hogy meghamisította az igazságot, arra mutat rá,

hogy a jezsuiták, mint például Ribera és Louis de Alcazar, hamisító módszertanukat kifejezetten a Jelenések könyve ellen összpontosították. Az a meghamisított módszertan, amelyet „preterizmusnak” neveznek, a második és harmadik században kezdődött e hamis módszertan két elsődleges képviselőjével. Az egyik Caesareai Euszebiosz (260–339), a másik Pettaui Victorinus volt (meghalt körülbelül 304-ben). Mindkét korai történelmi alak azt a módszertant támogatta, amely szerint a Jelenések könyve a Római Birodalom idején teljessé vált olyan történelmi személyek által, mint a hírhedt Néró császár.

A tizenkilencedik században az Egyesült Királyságból származó John Darby (1800–1882) bevezetett egy másik sátáni módszertant, amelyet annak a trójai faló Bibliának is a lábjegyzeteibe illesztettek be, amelyet korábban Scofield Reference Bible-ként azonosítottunk. A „diszpenzacionalizmus” olyan teológiai keretrendszer, amely a történelmet és Isten emberiséggel való kapcsolatát elkülönülő korszakokra, vagyis „diszpenzációkra” osztja, amelyekben Isten különböző módokon igazgatja tervét. Ezt e ponton azért jegyzem meg, mert ez egyike azoknak a hamisságoknak, amelyeket ugyanarról a területről származó hangok vezettek be a Future for America mozgalmába, ahol Darby a maga sátáni eszméit terjesztette. Darbynak a Future for America ellen irányuló eszméi együtt jártak az úgynevezett mai „woke” mozgalom filozófiájával, amely ugyanazt az anarchiát mozditja elő, amelyet a francia forradalom képviselt, és ugyanazt a kicsapongást, amelyet Sodoma és Gomora jellemezett.

Napjaink modern adventizmusának teológusai a bibliai igazságok felboncolásának olyan rendszerét alkalmazzák, amely az általuk használt kettős bibliaértelmezési rendszeren alapul, hogy aláássák és megtagadják mind a Bibliát, mind a Prófétaság Lelkét. Az embereket vagy a bibliai nyelvek szakértőiként, vagy a bibliai történelem szakértőiként határozzák meg. Így az adventizmus mai teológusai a laodiceai adventizmus gondolkodását vagy úgy irányítják, hogy Isten Igéjét bukott ember történelemértelmezése alapján magyarázzák, vagy úgy, hogy azt bukott ember nyelvértelmezése alapján magyarázzák. A tévelygés e modern megnyilvánulásai, amelyeket gyakran használtak a most olvasott üzenet megtámadására, e cikkekben további tárgyalásra kerülnek majd, amikor a francia forradalom jelképrendszerét vizsgáljuk. Sátán él, és tudja, hogy ideje rövid. Miller szabályainak utolsó szabálya, a tizennegyedik, a következő bekezdéssel zárul.

„Az iskoláinkban tanított istentan mindig valamely felekezeti hitvallásra épül. Lehet, hogy alkalmas arra, hogy egy üres elmét megragadjanak vele és ilyenné formáljanak, de mindig vakbuzgóságban végződik. A szabad elme soha nem fog megelégedni mások nézeteivel. Ha az ifjúság tanítója volnék az istentanban, először megismerném képességeiket és gondolkodásukat. Ha ezek jók volnának, arra készíteném őket, hogy maguk tanulmányozzák a Bibliát, és szabadon bocsátanám ki őket, hogy jót tegyenek a világnak. De ha nem volna saját értelmük, másvalaki értelmével bélyegezném meg őket, homlokukra írnám: vakbuzgó, és úgy küldeném ki őket, mint szolgákat!” William Miller, Miller’s Works, 1. kötet, 24.

Abban az időszakban, közvetlenül azután, hogy János, a Jelenések írója élt, valamint a reformáció napjaiban, Sátán tevékenyen hamis prófétai módszertanokat hozott létre, hogy összezavarja és megsemmisítse az igaz bibliai értelmezést. Ami olykor elkerüli a figyelmet e történelmi tényekkel kapcsolatban, az az, hogy mindazok a sátáni módszertanok közvetlenül nem más könyv, mint a

Jelenések könyve ellen irányultak. Ez volt e sátáni zűrzavar minden egyes előmozdítójának tárgya. A Jelenések könyve mindig is Sátán célpontja volt. Sátán tudja, hogy a Jelenések könyve az a könyv, amely ellen hadat kell viselnie. Amikor ezt a tényt felismerjük, akkor egy másik, láthatatlan valóságot is felismerhetünk, amelyet egy másik jelentős igazság homályosít el.

A jezsuiták hamis módszertanának célja az volt, hogy megakadályozza annak világos megértését, hogy a római egyház pápája a bibliai prófécia antikrisztusa. Minden egyes protestáns reformátor eljutott e felismerésre, és azonosította ezt az igazságot. Ezért amikor a múltban olyan férfiak, mint Ribera és Louis de Alcazar hiteles történetét nyilvánosan, szóban és kiadványok útján bemutatták, az olyan férfiak, mint Ribera és Louis de Alcazar történetét arra a célra használták fel, hogy bemutassák a helyes értelmezés megakadályozására irányuló sátáni erőfeszítéseket a „bűn emberével” kapcsolatban. Azok az írott vagy szóbeli bizonyágtételek, amelyek leleplezik e sátáni módszertanok bevezetésének célját, annyiban helyesek, ameddig terjednek, de Sátán többet próbált elfedni, mint pusztán azokat a bibliai bizonyítékokat, amelyek az antikrisztust Róma pápájaként azonosítják.

A Jelenések könyvében vannak olyan igazságok, amelyeket elfedett azoknak a hamis bibliaértelmezési rendszereknek a zűrzavara, amelyek kívül esnek annak az embernek a tárgykörén, akinek száma hatszázhatvanhat. Ezen igazságok egyike kétségtől az az igazság, amely akkor tárul fel, amikor a hét gyülekezetet a maga legteljesebb kibontakozásában értjük meg. A hét gyülekezetben olyan igazságok rejlenek, amelyek közvetlenül szólnak arról a történelemről, amely 2001. szeptember 11-én vette kezdetét, és a vasárnaptörvény válságában ér véget. Sátán arra törekedett, hogy ezt a világosságot eltemetve tartsa, és ő alkotta meg azokat a sátáni módszertanokat, hogy elhomályosítson több igazsággyöngyöt is, amelyek a Jelenések könyvében találhatók, nem csupán a római pápa mint antikrisztus azonosítását.

Mielőtt „a bűn embere” 538-ban kijelentetett volna, olyan férfiak, mint Euszebiosz és Victorinus, megtámadták a Jelenések könyvét, hogy ily módon elhomályosítsák a pápai hatalom felemelkedését. Később a történelem folyamán Krisztus beteljesítette a Thyatirának tett ígérését, és előhozta a reformáció hajnalsíllagát (Wycliffe-et), Sátán pedig ezután két kiemelkedő történelmi alakot támasztott, hogy képviseljék és továbbvigyék sátáni munkáját. Az igazság kibontakozása körüli, hosszú nyúlt háború, amely akkor éri el tetőpontját, amikor a Jelenések könyvének titka feltöretik (közvetlenül a kegyelmi idő lezárulása előtt), magában foglal olyan világosságot a hét gyülekezetről, amelyet Miller soha nem ismert fel, és White testvérő sem; mégis könnyen kimutatható, hogy mind Miller, mind a Prófétaság Leke alátámasztja az új világosságot, mert az új világosság soha nem mond ellent a régi világosságnak.

„Tény, hogy nálunk van az igazság, és rendíthetetlen szilárdsággal kell ragaszkodnunk azokhoz az álláspontokhoz, amelyeket nem lehet megingatni; de nem szabad gyanakvással tekintenünk semmiféle új világosságra, amelyet Isten küldhet, és azt mondanunk: Valóban nem látjuk, hogy több világosságra volna szükségünk annál a régi igazságnál, amelyet mindeddig elfogadtunk, és amelyben megállapodtunk. Amíg ehhez az állásponthoz ragaszkodunk, az Igaz Tanú bizonyágtétele feddését a mi esetünkre alkalmazzuk: „És nem tudod, hogy te vagy a nyomorult, és nyavalyás, és szegény, és vak, és mezítelen.” Akik gazdagnak érzik magukat, és

meggazdagodtak, és semmire sincs szükségük, azok a vakság állapotában vannak a tekintetben, hogy mi az ő valóságos állapotuk Isten előtt, és ezt nem tudják.” Review and Herald, 1894. augusztus 7.

Az új világosság elsődleges próbája az, hogy ellentmond-e a már megalapozott igazságnak, és hogy fenntartja-e az alapvető igazságokat.

„Amikor Isten hatalma bizonytságot tesz arról, mi az igazság, annak az igazságnak örökké igazságként kell megállnia. Nem szabad helyet adni semmiféle későbbi feltevésnek, amely ellentétet a világossággal, amelyet Isten adott. Férfiak támadnak majd, akiknek lesznek olyan szentírási magyarázataik, amelyek számukra igazságnak tűnnek, de valójában nem igazságok. Az erre az időre szóló igazságot Isten hitünk alapjául adta nekünk. Ő maga tanított meg bennünket arra, hogy mi az igazság. Felkel majd egyik, és utána másik is, új világossággal, amely ellentmond annak a világosságnak, amelyet Isten az Ő Szentlelke bizonyosságtétele által adott.” Selected Messages, 1. könyv, 162.

Sátánnak a Jelenések könyve volt támadásának célpontja attól az időtől fogva, hogy János feljegyezte az abban foglalt üzeneteket. Jézus ezt mondta:

A ti szemeitek pedig áldottak, mert látnak; és a ti fületek, mert hallanak. Mert bizony mondom néktek, hogy sok próféta és igaz ember kívánta látni azokat, amiket ti láttok, és nem látták; és hallani azokat, amiket ti hallotok, és nem hallották. Máté 13:16–17.

A látáshoz és halláshoz kapcsolódó áldás Jézus Krisztus kijelentésének üzenete megértésének áldása. Amikor János azokat képviselte, akik az „utolsó napokban” látják és hallják az üzenetet, leborult, hogy imádja Gábielt angyalt, aki azonnal figyelmeztette Jánost, hogy ezt ne tegye.

És én, János, láttam ezeket, és hallottam ezeket. És amikor hallottam és láttam, leborultam, hogy imádjam annak az angyalnak lábai előtt, aki ezeket megmutatta nekem. Akkor így szólt hozzám: Meglésd, ezt ne tedd; mert szolgatársad vagyok, és a te atyádfiaid, a prófétáké, és azoké, akik megtartják e könyv mondásait: az Istent imádd. Jelenések 22:8, 9.

Gábielt és János egyaránt teremtett lények, akiknek kizárólag a Teremtőt szabad imádniuk. Sok próféta és igaz ember, beleértve az angyalokat is, kívánta „látni” és „hallani” az Éjféli Kiáltás üzenetét, amikor az a világ végén ismételt elhangzik.

„Krisztus ezt mondta: »Boldogok a ti szemeitek, mert látnak; és a ti fületek, mert hallanak. Mert bizony mondom néktek, hogy sok próféta és igaz ember kívánta látni azokat, amiket ti láttok, és nem látták; és hallani azokat, amiket ti hallotok, és nem hallották« [Máté 13:16, 17]. Boldogok a szemek, amelyek látták azokat a dolgokat, amelyek 1843-ban és 1844-ben láthatók voltak.

„Az üzenet adatott. És ne legyen késelem az üzenet megismétlésében, mert az idők jelei teljednek; a befejező munkát el kell végezni. Rövid idő alatt nagy mű fog végbemenni. Hamarosan Isten rendelése szerint olyan üzenet adatik, amely hangos kiáltássá duzzad. Akkor Dánielt megáll az ő sorsrészében, hogy bizonytságot tegyen.” Manuscript Releases, 21. kötet, 437.

Amit az igaz emberek (János) és szolgatársaik (az angyalok) látni kívántak, az az Adventizmus végén felhangzó Éjféli Kiáltás végső beteljesedése volt, amikor a földet beragyogja Isten dicsősége. A késői esőben megnyilvánuló hatalomnak ezt a végső megjelenését a Jézus Krisztus kijelentésének felnyitása idézi elő.

E felől az üdvösség felől tudakozódtak és szorgalmasan kutattak a próféták, akik a nektek szánt kegyelemről prófétáltak: kutatva, hogy mely vagy milyen időre mutatott a bennük levő Krisztus Lelke, amikor előre bizonyosságot tett Krisztus szenvedéseiről és az azokat követő dicsőségről. Akiknek kijelentetett, hogy nem maguknak, hanem nekünk szolgáltak azokkal, amiket most hirdettek nektek azok, akik a mennyből küldött Szentlélek által prédikálták nektek az evangéliumot; amelyekbe az angyalok vágyakoznak betekinteni. Annakokáért felővezvén elmétek derekait, legyetek józanok, és teljes reménységgel várjátok azt a kegyelmet, amelyet Jézus Krisztus megjelenésekor hoznak majd el nektek. 1 Péter 1:10–13.

A próféták, az igaz emberek és az angyalok vágyakoztak arra, hogy abban az időben éljenek, amikor a „kegyelem”, vagyis Isten hatalma, kiárad az Éjféli Kiáltás végső beteljesedése során. Az a „kegyelem”, amely Isten teremő hatalma, akkor jut el az emberekhez, amikor Jézus Krisztus Jelenése feltöretik. Sátán tudja, hogy az az út, amelyen Isten teremő hatalma közöltetik az Ő népével, a Jelenések könyvében feltöretett üzenet által valósul meg, ezért legfőbb törekvése az volt, hogy összezavarja, elnyomja és elfedje a Jelenések könyvében foglalt világosságot. Az a világosság nem pusztán a bűn emberének azonosítása, mert azt az igazságot valamennyi protestáns reformátor már évszázadokkal ezelőtt teljes mértékben dokumentálta.

Lélekben valék az Úrnak napján, és hallék hátam mögött nagy szót, mint egy trombitaé, amely ezt mondta: Én vagyok az Alfa és az Omega, az első és az utolsó; és: Amit látsz, írd meg könyvben, és küldd el az Ázsiában levő hét gyülekezetnek: Efézusba, Smirnába, Pergámumba, Tiatirába, Szárdiszba, Filadelfiába és Laodiceába. És megfordulék, hogy lássam a szót, amely velem beszélt. És megfordulván, láték hét arany gyertyatartót; és a hét gyertyatartó között hasonlót az Ember Fiához, bokáig érő ruhába öltözve, és mellén aranyövvel körülövezve. Feje pedig és haja fehérek valának, mint a fehér gyapjú, mint a hó; és szemei olyanok, mint a tűzláng; és lábai hasonlók valának az izzó kemencében meghevített fényes érchez; és szava olyan, mint sok vizek zúgása. És jobb kezében hét csillag vala; és szájából kétélű éles kard jött ki; és orcája olyan volt, mint a nap, amikor fénylik az ő erejében. És mikor láttam őt, lábaihoz estem, mint egy halott. És reám veté jobb kezét, mondván nékem: Ne félj; én vagyok az első és az utolsó, és az élő; pedig halott valék, és ímé élek örökkön-örökké, Ámen; és nálam vannak a pokolnak és a halálnak kulcsai. Írd meg, amiket láttál, és amik vannak, és amik ezek után lesznek. Jelenések 1:10–19.

Miközben az adventizmus fenntartotta a „historicista” módszertant, felismerték, hogy a Jelenések könyve második és harmadik fejezetében szereplő összes gyülekezet megismétlődik a végső gyülekezetben. Sajnálatos módon a tizenkilencedik század végére Sátán már elhomályosította az adventizmus szemét a szent módszertan, annak védelme, valamint annak gyakorlása iránt, jóllehet ezek felelősségük lényeges részét képezték mint „a prófécia nagy igazságainak letéteményesei”. Még akkor is, amikor az adventizmusban félretették a módszertant, voltak még olyanok, akik alkalmazták a szent módszertant. A Patmosz látójának története című könyvet tanúként használjuk

annak bizonyítására, hogy az összes gyülekezet Laodicea történetére való alkalmazása a prófécia érvényes alkalmazása. Az alábbiak e könyvből vett részletek, amelyek azt a gondolatot támasztják alá, amelyre utalok.

„Emlékezetben kell tartani, hogy miként Efezus, Szmirna és Pergamon tapasztalata meg fog ismétlődni az utolsó egyházban Krisztus második eljövetele előtt, úgy Thyatira történetének is meglesz a maga megfelelője az utolsó nemzedékben.” Stephen N. Haskell, *Story of the Seer of Patmos*, 69.

Haskell helyesen mutat rá arra, hogy az első négy egyház tapasztalata megismétlődik, vagy amint ő mondja: „megtalálja majd a maga megfelelőjét az utolsó nemzedékben.”

„Alkalmazta a próbát, de minden az 1843. esztendőre mutatott előre mint arra az időre, amikor a világnak üdvözölnie kell Üdvözítőjét. A nép állapota Krisztus első adventjekor most megismétlődött.” Stephen N. Haskell, *Story of the Seer of Patmos*, 75.

Haskell arról beszélt, hogy William Miller 1843-at Krisztus második eljövetelének időpontjaként azonosította, és rámutat arra, hogy az első advent feltételei megismétlődtek a milleriták idejében. Haskellnek igaza volt, és White testvérnő megerősíti, hogy magát Millert Keresztelő János képviselte.

„Amint Keresztelő János hirdette Jézus első eljövetelét, és előkészítette az utat az Ő eljövetelére, úgy William Miller és azok, akik csatlakoztak hozzá, Isten Fiának második eljövetelét hirdették.” *Early Writings*, 229.

Haskell még azt is azonosítja, hogy Pergamos történelmének idején (a harmadik egyházában, amely a kereszténység bálványimádással való megalkuvását jelképezi) megismétlődött Sardis, az ötödik egyház történelme.

„Pergamosz történetében volt egy idő, amikor a kereszténység azt hitte, hogy a pogányság halott; valójában azonban a látszólag legyőzött vallás győzött. A megkeresztelt pogányság belépett az egyházba. Szárdisz napjaiban ez a történelem megismétlődött.” Stephen N. Haskell, *Story of the Seer of Patmos*, 75, 76.

Szárdisz az a reformáció kori egyház volt, amely felébredt, és tiltakozott a pápaság sátáni tévedései ellen, ám mielőtt munkája befejeződött volna, máris visszaindult Róma felé. Úgy vélték, miként Pergamosz egyháza is, hogy a pápaság halott, valójában azonban még mindig élt. Haskell arra is rámutat, hogy a maradék egyházra „az elmúlt korszakok összegyűlt fénysugarai” ragyognak.

„E végső egyházra — a maradékra — ragyognak az elmúlt korszakok mind felhalmozódott sugarai.” Stephen N. Haskell, *Story of the Seer of Patmos*, 69.

Nem azt állítom, hogy Haskell felismerte volna: a hét gyülekezet által ábrázolt fokozatos történelem az ókori Izráel történetében is beteljesedett; de ezt az igazságot kétségtelenül fenntartja, amikor azt írja, hogy „minden elmúlt korszak összegyűlt sugarai” „ragyognak” „az utolsó gyülekezetre”. Az ókori Izráel is beletartozik az „elmúlt korszakok” „sugaraiba”. És noha fenntartja azokat az elveket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a hét gyülekezet szimbolikáját

felismerjük az ókori Izráel történetében, bizonytalan vagyok afelől, milyen mélységben ismerte fel az e jelképekben ábrázolt párhuzamokat. Abban is bizonyos vagyok, hogy nem ismerte fel a hét gyülekezet által ábrázolt történelmek egy még fontosabb vonatkozását, azt a vonatkozást, amely felé most haladunk.

Ezzel az igazsággal a következő cikkünkben foglalkozunk.